

Josef Váchal

Napsal, vyryl, vytiskl a svázal

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 18, Plzeň

15. 10. 2014 – 1. 1. 2015

Josef Váchal (1884–1969), dosud plně nedoceněný umělec, promítl svůj talent do celé řady rozmanitých realizací. Kreslil, maloval, vyřezával sochy i nábytek, leptal, odléval písmo, vázal knihy a psal. Především se však považoval za dřevorytce a svá grafická díla soustředil v množství autorských tisků a knih.

Váchal byl umělcem knihy. Knihy miloval, od mládí je četl, shromažďoval, glosoval a katalogizoval. Ve vlastní knižní tvorbě uplatnil své všestranné tvůrčí zaměření i tendenci slučovat život s uměním v totálně pojatém uměleckém díle. Pro převážnou většinu svých knih napsal text, vysázel ho – později dokonce z vlastních odlévaných liter –, do dřeva vyryl grafická díla, vše vytiskl na tiskařském lisu a v případě nejvýznamnějších projektů knihy vlastnoručně svázal. Váchal nebyl tvůrcem „krásné knihy“, jejíž hledání bylo v Čechách na přelomu století programově ohlašováno. Rozhodně také nechtěl, aby jeho knihy byly kuriosum, ukryté ve sbírkách provinčních bibliofilů, a jako takové jen zřídka a letmo prohlížené. Vytvářel svá díla pro čtenáře, o jejichž četnosti si nedělal iluze – proto knihy vydával v nízkých nákladech, proto byly výlučně adjustované, obtížně manipulovatelné a komplikovaně srozumitelné. Pro skutečné čtenáře Váchalových knih musí být proces čtení mystickým zážitkem, vytržením z překotného běhu času, který Váchal již od dvacátých let vnímal jako neblahý dopad přetechnizovaného světa. Rafinovaná práce s časovostí je rozhodujícím aspektem jeho knih. Pokud čtenář nepřistoupí na neustálé zpomalování procesu čtení překážkami, které se před něj kladou, nepronikne do mysteria knih a nenastoupí cestu iniciace. Ta se odehrává prostřednictvím uvědomění si magické moci znaku – písma. Váchal přistupuje k písmu – a nejen k tomu autorskému – jako k živé entitě. Písmo, záměrně obtížně čitelné, je v jeho knižní tvorbě maximálně zviditelněno. Absurdita, humor, ironie a podvratnost, které text často tlumočí, jen posilují unikavost a svébytnost písma. Sázení textu bez rukopisu, které Váchal volil u řady svých tisků, nevyšlo pouze v množství tiskových a gramatických chyb a prohřešků proti typografické estetice, ale posilovalo důležitost písma, význam textu byl až druhotným výsledkem akce zápisu.

Váchal soustavně naplňoval své svazky mystickou energií navzdory tomu, že v průběhu dlouhého života bouřlivě proměňoval svůj světonázor. Jeho zájem o křesťanský a okultní mysticismus cyklicky nahloďoval blasfemický skepticismus, hledající k oficiálním autoritám heretické alternativy (části výstavy I. Magie a mysticismus, II. Alternativy). Permanentně přítomným korektivem ve Váchalově životě a tvorbě byla šířavá ironie, realizující se v intertextuálních parodiích, persiflážích a travestiích (část výstavy III. Intertext). Právě díky ironickému odstupu Váchal dospíval k osvobození svých lidských a uměleckých postojů, které vyvrcholilo v pozdních letech, strávených již mimo umělecké centrum, ve vesnici Studeňany na Jičínsku. Váchalovy knižní projekty se rodily ze složitých interakcí literárních a výtvarných inspirací, fantazijních představ a mnohdy zcela nečekaných impulsů. Váchal se k celé řadě knižních i literárních motivů v průběhu života vracel. Jeho knižní tvorbu není možné členit lineárně, její příznačné aspekty naopak lépe vystihnou celky, mapující topografii jeho úvah, přípravných prací i finálních realizací. Instalace exponátů na výstavě *Josef Váchal. Napsal, vyryl, vytiskl a svázal* načrtává složitý půdorys jednotlivých Váchalových knižních projektů, nebo skupin knižních realizací.

Autorka textu tiskové zprávy: doc. Marie Rakušanová

DOPROVODNÝ PROGRAM

Komentované prohlídky s autorkou výstavy Marií Rakušanovou: 29. 10. a 26. 11. vždy od 17 hodin
Komentované prohlídky s lektorkou Ivetou Řežábkovou: 28. 10. od 15 a 16 hodin, 9. 11. od 17 hodin a 5. 12. od 17 hodin

Výtvarné dílny pro děti a rodiče: 9. 11. od 14 do 16 hodin, 7. 12. od 13 do 15 hodin a 20. 12. od 10 do 12 hodin vánoční dílna „Udělejme si společnou knihu pod stromeček“

REALIZAČNÍ TÝM

Koncepce výstavy:	Marie Rakušanová
Odborná spolupráce:	Jiří Bernard Krtička
Kurátorka výstavy:	Petra Kočová
Spolupráce na realizaci:	Bronislava Rokytová, Veronika Popelková
Jazyková redakce:	Marie Bergmanová
Překlad:	Robin Cassling
Architektonické řešení:	Zbyněk Baladrán
Grafický design:	Adéla Svobodová
Instalace:	Jan Jirka, Petr Kutek, Jaroslav Pašek, Miroslav Tázler
Doprovodný program:	Marcela Štýbrová, Iveta Řežábková, Jiří Hlobil

DÍLA NA VÝSTAVU ZAPŮJČILY

Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou	Prácheňské muzeum v Písku
Galerie Benedikta Rejta v Lounech	Regionální muzeum a galerie v Jičíně – Muzeum hry
Galerie Gema, Praha	Regionální muzeum v Teplicích
Galerie hlavního města Prahy	Sbírka státního zámku Hluboká nad Vltavou,
Galerie moderního umění v Hradci Králové	Národní památkový ústav, územní památková
Moravská galerie v Brně	správa v Českých Budějovicích
Muzeum Šumavy Sušice	Uměleckoprůmyslové museum v Praze
Muzeum umění Olomouc	
Národní galerie v Praze	Soukromá sbírka Kooperativa pojišťovna, a. s.,
Národní knihovna České republiky	Vienna Insurance Group
Národní muzeum	soukromá sbírka Miroslava Velfla
Památník národního písemnictví	soukromé sbírky

Výstava byla připravena ve spolupráci s Památníkem národního písemnictví.

Výstava se koná pod záštitou Daniela Hermana, ministra kultury České republiky, a za finanční podpory Státního fondu kultury České republiky, statutárního města Plzeň a Nadace 700 let města Plzně.

Za laskavé zapůjčení školních vitrín děkujeme Střední průmyslové škole stavební, Plzeň.

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

KONTAKT: Mgr. Eva Reitspiesová, tel. 377 908 514, mobil 731 474 266, reitspiesova@zpc-galerie.cz
(na vyžádání budou poskytnuty ke stažení fotky v tiskové kvalitě)



PAMÁTNÍK
NÁRODNÍHO
PÍSEMNICTVÍ

Partneři



Mediační partneři

